

КУЗЬМЕНКО Раїса Іванівна,
старший викладач кафедри іноземних мов
НПУ імені М.П.Драгоманова

ФЕНОМЕН ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК МИСТЕЦТВО ЖИТТЯ

Феномен толерантності в наш час набуває особливої актуальності. Людство глобалізується, вступають в комунікацію люди з різною культурою, традицією, політичними поглядами. В зв'язку з цим виникає потреба усвідомлення необхідності вести плідний діалог, не принижуючи один одного, не розглядаючи свої цінності й культуру як абсолютні, розуміючи та поважаючи різні точки зору. Толерантне співіснування народів - це єдиний спосіб життя цивілізованого світу.

Поняття толерантності формувалось упродовж століть. Основи його розуміння закладені ще в роботах Арістотеля, Геракліта і простягаються до сучасних досліджень, як в західноєвропейських дослідженнях, так і в вітчизняних. Ми можемо знайти означення поняття толерантності, як «золота середина» у Арістотеля, симпатія (А. Сміт, Д. Юм), співчуття (Ж.Ж. Руссо, А. Шопенгауер), внутрішній регулятор мого відношення до іншого (Ж. П. Сартр).

Проблема толерантності вивчалася у наукових дослідженнях з філософії: Р.Валітова, В.Золотухін, П.Комогоров, П.Рікер, Ю.Хабермас та ін.

Дослідник з питань толерантності М.П. Мчедлов пише: «Власно питання толерантності – це, насамперед, питання про те, як при глибоких відмінностях положення, інтересів, точок зору, люди можуть налагодити сумісне життя. Толерантність служить свого роду мостом, який з'єднує особисте і загальне, відмінності та єдність» [2, с.115].

Термін «толерантність» був запозичений в нашу мову з латинської мови «Tolerantia» не так давно, він означає терпимість та має схожі аналоги в романо-германських мовах: англ. – tolerance, toleration, фр. – tolerance, нім. – toleranz. У словниках «толерантність» визначається як відношення до інших людей, терпимість до чужих думок, вірувань, поведінки.

Можна погодитись з українським філософом Назіпом Хамітовим, що «толерантність – здатність людини вступати з іншою людиною в плідну комунікацію на основі поваги до її своєрідності та особистості» [4, с. 200].

ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ, ПСИХОАНАЛІЗ І АРТ-ТЕРАПІЯ: ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ВЗАЄМОДІЇ

Проблема толерантності викликана її недостатністю в суспільстві, а в деяких його сегментах, навіть, відсутністю. Вона виникла в умовах загострення економічних, соціальних, політичних, культурних та інших проблем. Коли говорять про необхідність культивувати толерантність у суспільстві, мають на увазі потребу поважливого ставлення до людей іншої культури, іншої мови, іншої ментальності, інших переконань.

У листопаді 1995 року Генеральна конференція ЮНЕСКО прийняла декларацію принципів толерантності. Причиною прийняття декларації толерантності було усвідомлення політиками і громадкістю небезпеки, що пов'язана з появою форм нетерпимості в сучасному світі.

Поняття «толерантність» означає повагу, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості. Формуванню толерантності сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті й переконань» [3, с.2].

Справжня толерантність можлива лише в діалозі, який приводить до консенсусу та розв'язання суперечностей. Для набуття такої толерантності особистість повинна мати такі якості, як терпимість, високий рівень розвитку духовних та душевних рис, гнучкість в комунікації, цілісність світогляду.

Президент XXII всесвітнього конгресу філософського конгресу (Сеул, 2008) Петер Кемп (Peter Kemp) зазначив: «Найбільша проблема глобалізованого світу – це відсутність взаєморозуміння і визначення між людьми різних культур, різних ідеологій і різних країн. Ми – філософи – відповідальні за знання і вміння використовувати слова» [3, с. 3].

В антропологічному контексті толерантність являє собою соціальну характеристику людини, що означає здатність людини жити в злагоді та порозумінні з іншою.

«Толерантність, – як наголошує вчений Іван Осинський, – це людська цінність і норма співіснування, основа взаємодії, особиста якість індивідів в їх прагненні до згоди, пошани до думок іншого, що не допускає можливості конфліктної поведінки» [5, с. 23].

Основною ознакою толерантності є доброчесність та справедливість. Ще Аристотель вбачав у справедливості чесноту, яка інтегрує моральне ставлення до світу загалом. «Справедливість не частина доброчесності, а доброчесність в цілому, а її протилежність не частина порочності, а порочність загалом» [1, с. 57]. Згідно з Аристотелем, справедливості властиво гідно розподіляти, додержуватись розумних звичаїв і традицій, поважати писані закони; їй притамані правдивість у важливих питаннях і вірність угодам. Її супроводять шанобливість, чесність, довіра й ненависть до зла. Саме такі етичні чесноти є

ознакою толерантного ставлення до світу.

Необхідність філософського дослідження толерантності в нашій країні з'явилась порівняно не так давно і пов'язана зі зміною соціально-економічної та політичної ситуації в країні.

Толерантність виступає способом життя, принципом співіснування світового товариства на основі поваги до різних культур, поглядів, цінностей, традицій, звичаїв.

Толерантність є спосіб життя людини, здатність з розумінням відноситись до думок, поглядів інших людей, готовністю йти до діалогу. А головне, - це свідомість кожної людини розуміти іншу, форма вираження людської особистості. Формування толерантності повинно відбуватися з народження дитини, з імплантації в її свідомість необхідності розуміння та поваги кожного, сприйняття іншого в його світоглядах, яких він є.

Отже, толерантність у нас час – це нагальна потреба функціонування та розвитку суспільства, світоглядна позиція кожної людини, норма цивільної поведінки, мистецтво життя та запорука стабільності в світі.

Список літератури:

1. Аристотель. Никомахова етика: [Електронний ресурс].- <http://www.lib.ru/POEEAST/ARISTOTEL/nikomah.txt>
2. Мчедлов М.П. Толерантность / М.П. Мчедлов. – М.: Республика, 2004. – 416 с.
3. Декларація принципів толерантності. Схвалена Генеральною конференцією ЮНЕСКО на 28 сесії в Парижі 16 листопада 1995 року. Шлях освіти. – 1999.-№2.- С.2-4.
4. Хамитов Н., Крылова С., Минева С. Этика и эстетика. Словарь ключевых терминов / Н Хамитов, С. Крылова, С. Минева. – К.: КНТ, 2006. – 329 с.
5. Осинський І. Толерантность и глобализация. Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності. – Збірник матеріалів II Міжнародної науково-теоретичної конференції / І. Осинський. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2009. – 558 с.